

- nancial Security of Stocks Market]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2016): 20-38. http://finukr.org.ua/docs/FU_16_01_020_uk.pdf
- Diialnist bankiv na kredytnomu rynku v umovakh asymetrii informatsii* [The Activity of Banks in the Credit Market in Conditions of Information Asymmetry]. Odesa: ONEU, 2015.
- Doroshenko, I. V. "Strukturyzatsiia finansovykh rynkiv u konteksti suchasnykh hlobalizatsiinykh protsesiv" [Structuring Financial Markets in the Context of Modern Globalization Processes]. *Biuleten Ministerstva yustytysii Ukrainy*, no. 1 (2009): 127-134.
- Kabanov, V. H. "Metodolohichni zasady identyfikatsii kryzovykh yavlyshch na rynku finansovykh investytysii v Ukraini" [Methodological Principles of Crisis Identification in the Financial Investment Market in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2009): 109-117.
- Kornieiev, V. V. "Povedinkovi finansy ta investuvannia v ekspoliarnii ekonomitsii" [Behavioral Finance and Investing in an Exploratory Economy]. *Ekonomichna teoriia*, no. 3 (2009): 40-49. <http://iee.org.ua/ua/publication/211/>
- Kovalenko, V. V. "Diialnist bankiv na rynku tsinnykh papiriv" [Activities of Banks on the Market of Securities]. *Infrastruktura rynku*, is. 26 (2018). http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/52.pdf
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15#Text>
- Liutyi, I. O., and Teres, Yu. C. "Realizatsiia borhovoii polityky v krainakh YeS: uroky dlia Ukrainy" [Debt Policy Implementation in EU Countries: Lessons for Ukraine]. *Svit finansiv*, is. 4 (2018): 7-19. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1065/1070>
- Matsuk, Z. "National Cultural Dimensions and Economic Freedom in Ukraine: A Review". In *Innovative Business Development – A Global Perspective*, 157-172. Switzerland: Springer. Cham., 2018. DOI: 10.1007/978-3-030-01878-8_14
- Melnyk, V. et al. "Assessment of the Performance of the Financial Architecture of Ukrainian Economy: Budgetary, Stock and Social Aspects". *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 18 (2021): 386-395. DOI:10.37394/23207.2021.18.39
- Portna, O. V. "Finansovyi potentsial Ukrainy: problemy ta perspektyvy" [Financial Potential of Ukraine: Problems and Prospects]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2012): 205-208. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2012-4_0-pages-205_208.pdf
- Samorodov, B. V. et al. "Methodical Approach to the Quantification of Enterprise Financial Security Level". *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 32 (2020): 269-277. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapt.v1i32.200521>
- Yefymenko, T. I. "Aktualni problemy transformatsii ekonomichnykh teorii v umovakh hlobalnykh zmin" [Current Problems of Transformation of Economic Theories in the Conditions of Global Changes]. *Finansy Ukrainy*, no. 5 (2013): 7-18. http://finukr.org.ua/docs/FU_13_05_007_uk.pdf
- Zhytar, M. O. *Finansova arkhitektura ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalnykh transformatsii* [Financial Architecture of Ukraine's Economy in the Conditions of Global Transformations]. Chernihiv: ChNTU, 2020.

УДК 336.71
JEL: G21; G24; G29

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ЗРОСТАННЯ

©2021 ГЛАДКИХ Д. М.

УДК 336.71
JEL: G21; G24; G29

Гладких Д. М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання

Метою статті є дослідження поточного стану, структури та динаміки основних складових капіталу банківської системи України, ключових проблем, що стоять на перешкоді зростання її капіталізації, та обґрунтування на цій основі ключових напрямів подальшої рекапіталізації банків. Визначено основні проблеми, пов'язані з процесом капіталізації банківської системи України: незначний абсолютний розмір і незадовільна динаміка показників власного та регулятивного капіталу банківської системи загалом; незбалансована структура статутного капіталу банківської системи через домінування в ній банків з державною участю; неоптимальна структура власного капіталу банківських установ, що проявляється в домінуванні в ній показника статутного капіталу, розмір якого в багатьох банків перевищує суму власного капіталу; поширення у світі пандемії COVID-19, що змусило державу в особі НБУ та ВРУ послабити вимоги до банків щодо графіка нарощення капіталу. Запропоновано ключові напрями рекапіталізації банківської системи України, якими мають стати: поступове роздержавлення банківської системи шляхом продажу часток державних банків інституціональним інвесторам (як резидентам, так і нерезидентам) з метою зниження сукупної частки держави в банківській системі до оптимального рівня; заходи, спрямовані на зростання прибутковості банківської системи, з урахуванням того, що прибуток – ключове джерело швидкого нарощення капіталу; відновлення банківською системою в середньостроковій перспективі планових завдань і графіка зростання капіталу, що є необхідною передумовою її подальшого успішного розвитку, зростання та модернізації.

Ключові слова: банк, капітал, власний капітал, статутний капітал, регулятивний капітал, НБУ.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-327-333>

Табл.: 4. Бібл.: 15.

Гладких Дмитро Михайлович – доктор економічних наук, доцент, головний консультант відділу економічної стратегії, Національний інститут стратегічних досліджень (вул. Пирогова, 7а, Київ, 01030, Україна)

E-mail: dgladkikh@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5276-5521>

UDC 336.71
JEL: G21; G24; G29

Hladkykh D. M. Key Problems of Capitalization of the Banking System of Ukraine and Directions of its Growth

The article is aimed at studying the current status, structure and dynamics of the main components of the capital of the banking system of Ukraine, the key problems that hinder the growth of its capitalization, and substantiating on this basis the key directions of further recapitalization of banks. The main problems associated with the process of capitalization of the banking system of Ukraine are defined as: insignificant absolute size and unsatisfactory dynamics of indicators of both the own and the regulatory capital of the banking system in general; unbalanced structure of the statutory capital of the banking system due to the dominance of banks with the State participation therein; non-investment structure of the equity of banking institutions, which is manifested in the dominance of its indicator of the statutory capital, the size of which in many banks exceeds the amount of equity; spread of the COVID-19 pandemic in the world, which forced the State, represented by the NBU and the Verkhovna Rada, to weaken the requirements for banks on the schedule of capital increase. The key directions of recapitalization of the banking system of Ukraine are proposed, which should be: gradual dissolution of the banking system by selling shares of State-owned banks to institutional investors (both residents and non-residents) in order to reduce the total share of the State in the banking system to the optimal level; measures aimed at increasing the profitability of the banking system, taking into account the fact that profit is a key source of rapid capital increase; restoration by the banking system in the medium term of planned tasks and schedule of capital growth, which is a prerequisite for its further successful development, growth and modernization.

Keywords: bank, capital, own capital, statutory capital, regulatory capital, NBU.

Tabl.: 4. **Bibl.:** 15.

Hladkykh Dmytro M. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Chief Consultant of the Department of Economic Strategy, The National Institute for Strategic Studies (7a Pyrohova Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

E-mail: dgladkikh@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5276-5521>

В умовах довготривалої стагнації фінансової системи України загалом актуалізуються проблеми, пов'язані з необхідністю модернізації та подальшого розвитку банківського сектора економіки, зокрема з потребою відновлення та зростання його капіталізації.

Проблематиці розвитку та реформування української банківської системи як ключового елементу фінансової системи держави присвятили свої праці О. Барановський [1], Т. Болгар [2], О. Вовчак [4], О. Дзюблюк [5], В. Коваленко [7], І. Лютий [8], В. Міщенко [9], С. Науменкова [11], Л. Примостка [13], Н. Шульга [15] та багато інших фахівців. Натомість залишаються дискусійними та потребують подальшого дослідження питання побудови оптимального механізму рекапіталізації банків у контексті необхідності подальшого розвитку банківської системи України.

Метою статті є дослідження поточного стану, структури та динаміки основних складових капіталу банківської системи України, ключових проблем, що стоять на перешкоді зростання її капіталізації, та обґрунтування на цій основі ключових напрямів подальшої рекапіталізації банків.

Капітал – власні кошти банку. Згідно з чинним законодавством України (Закон України «Про банки і банківську діяльність»), банківський капітал (власний, або балансовий) – залишкова частка активів після відрахування всіх зобов'язань.

Загальноприйнята міжнародна класифікація [14] виокремлює такі основні види банківського капіталу:

- ✦ звичайний акціонерний капітал (номінальна вартість звичайних акцій, по яких банк сплачує нефіксовані дивіденди);
- ✦ привілейований акціонерний капітал (номінальна ціна привілейованих акцій, по яких банк сплачує фіксовані дивіденди);

- ✦ емісійні або курсові різниці (між номінальною та ринковою ціною акцій);
- ✦ нерозподілений прибуток (чистий прибуток після сплати дивідендів);
- ✦ резерви, акції дочірніх компаній банку в інших галузях економіки;
- ✦ субординовані зобов'язання (довгостроковий запозичений капітал зовнішніх інвесторів).

Відповідно, поширеними є такі основні методи розрахунку розміру банківського капіталу:

- ✦ за балансовою вартістю (капітал дорівнює балансовій вартості активів за мінусом балансової вартості зобов'язань);
- ✦ за ринковою вартістю (капітал є добутком кількості емітованих акцій і поточної курсової ціни кожної акції);
- ✦ за принципом регульованої бухгалтерії (капітал є сумою всіх акцій по номіналу (звичайних і привілейованих), нерозподіленого прибутку, всіх резервів, субординованих зобов'язань та акцій дочірніх компаній).

Натомість українська класифікація складових банківського капіталу передбачає його розподіл на такі основні елементи:

- ✦ статутний фонд (кошти акціонерів);
- ✦ емісійні різниці;
- ✦ незареєстрований статутний капітал;
- ✦ резервні та інші фонди;
- ✦ резерви переоцінки;
- ✦ нерозподілений прибуток (прибуток минулих років);
- ✦ інший додатковий капітал.

Своєю чергою, в Україні ключовим показником, що характеризує рівень капіталізації банку та банківської системи в цілому, є регулятивний капітал, що є сумою основного капіталу (фактично сплачений

zareєстрований статутний капітал, додаткові внески акціонерів у статутний капітал, фінансова допомога акціонерів, прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу, резерви і фонди, створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, емісійні різниці, резервні фонди, загальні резерви, що створюються під невизначений ризик, інші фонди) та *додаткового капіталу* (результат переоцінки основних засобів, поточний прибуток, зменшений на суму недоотриманих нарахованих доходів, субординований борг, нерозподілений прибуток минулих років).

Фахові джерела виокремлюють від 3 до 5 *функцій банківського капіталу*, зокрема:

- ✦ *функція довіри* (з боку вкладників і клієнтів);
- ✦ *захисна* (полягає у зниженні ризику при проведенні банківських операцій, тобто, чим більший розмір капіталу, тим більше активів може бути втрачено без загрози для клієнтів банку, отже, капітал – це гроші на «чорний день»);
- ✦ *оперативна* (полягає в тому, що основні фонди банк може купувати лише за рахунок капіталу);
- ✦ *функція підтримки зростання банку* (шляхом купівлі нових будівель, устаткування, програмних продуктів тощо);
- ✦ *регулятивна* (полягає в необхідності регулювання розміру капіталу з боку держави).

Нарешті, *джерелами зростання банківського капіталу* можуть бути як внутрішні (зростання прибутку, оптимальна дивідендна політика), так і зовнішні (продаж акцій, емісія довгострокових зобов'язань, продаж активів). Очевидно, що найбільш «швидким» (проте водночас і складним з точки зору витрат зусиль і ресурсів банку) варіантом нарощення капіталу є максимізація його прибутку шляхом зростання доходів та/або скорочення витрат.

Дослідження поточного стану, структури та динаміки основних складових капіталу банківської системи України дає можливість визначити *ключові проблеми*, пов'язані з процесом її капіталізації, зокрема такі.

Незначний абсолютний розмір і незадовільна динаміка показників власного та регулятивного капіталу банківської системи України загалом. Влас-

ний капітал банківської системи за 8 років (станом на 01.01.2021 р. відносно 01.01.2013 р.) номінально зріс з 170,2 до 210,6 млрд грн, або на 24%, проте у валютному еквіваленті скоротився з 21,3 до 7,4 млрд дол. США, або майже втричі. Натомість регулятивний капітал відповідно зріс з 178,9 до 182,3 млрд грн, або лише на 2%, проте його сума у валютному еквіваленті скоротилася з 22,4 до 6,4 млрд дол. США, або у 3,5 рази (табл. 1).

Отже, поточний розмір власного та регулятивного капіталу банківської системи України вочевидь не відповідає масштабу завдань, пов'язаних із необхідністю модернізації економіки, що стоять перед країною.

Незбалансована структура статутного капіталу банківської системи за рахунок домінування в ній банків з державною участю. Табл. 2 містить дані, що характеризують розподіл статутного капіталу банківської системи в розрізі банків з державною участю, банків іноземних банківських груп і банків з приватним капіталом українського походження в динаміці за останні роки.

Дані, наведені в табл. 2, свідчать, що аномальне зростання частки держави в банківській системі відбувалося починаючи з 2015 р. і стало наслідком виходу з ринку установ переважно з приватним капіталом українського походження. Ключовою причиною вимушеної санації банківської системи була її збитковість, що провокувала зниження капіталізації, подальше оголошення неплатоспроможними та виведення з ринку багатьох установ. Протягом чотирьох років поспіль фінансовий результат банківської системи в цілому був від'ємним: за 2014 р. – 53 млрд грн, за 2015 р. – 67 млрд грн, за 2016 р. – 159 млрд грн, за 2017 р. – 24 млрд грн. Збитковість і високий ризик банкрутства ключового системоутворюючого банку країни (ПАТ «ПриватБанк») наприкінці 2016 р. викликали необхідність його рекапіталізації з боку держави на загальну суму близько 155 млрд грн. Загалом же статутний капітал банків з державною участю протягом 2017–2020 рр. був збільшений зі 131 до 315 млрд грн, що підвищило частку держави в банківській системі України станом на 01.01.2021 р. до 66% статутного капіталу, 45% власного капіталу, 56%

Таблиця 1

Ключові показники капіталізації банківської системи України на кінець періоду, млн грн

Показник капіталізації	Рік									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Статутний капітал	176239	185239	180150	222170	414668	495377	465532	470712	479932	
Власний капітал	170196	192599	148023	103713	123784	163597	155650	200854	210640	
Регулятивний капітал	178909	204976	188949	130974	109654	115818	126117	150314	182284	

Джерело: складено за даними НБУ.

Частка статутного капіталу груп банків у статутному капіталі банківської системи України на кінець періоду, %

Група банків	Рік									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Банки з державною участю	23,9	23,0	25,0	33,5	44,2	61,9	66,2	65,7	65,7	
Банки іноземних банківських груп	39,5	34,0	32,5	44,0	48,9	32,9	28,2	28,7	28,1	
Банки з приватним капіталом	36,6	43,0	42,5	22,5	6,9	5,2	5,6	5,6	6,2	
РАЗОМ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Джерело: розраховано за даними НБУ.

активів, 54% зобов'язань. Відповідно частка банків іноземних банківських груп скоротилася до 28% статутного капіталу, 37% власного капіталу, 29% активів, 29% зобов'язань. Нарешті, частка банків з приватним капіталом українського походження знизилася до рівня 6% статутного капіталу, 18% власного капіталу, 15% активів, 17% зобов'язань. Надмірна присутність держави в банківському секторі, очевидно, потребує поступового скорочення шляхом часткової приватизації банків з державною участю, що передбачає зниження частки держави на банківському ринку до рівня 25% у 2025 р. [6].

Натомість рівень присутності в Україні банківського капіталу іноземного походження на тлі зростання частки державних банків останніми роками став нормалізуватися, досяг задовільного значення та прямує до оптимального рівня. Адаже Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (чинний Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі № 1277 від 29.10.2013 р. [10]) серед 7 показників банківської безпеки містять, зокрема, показник 9.1.3. «Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, відсотків» та визначають такий діапазон його значень: оптимальне – 20–25%, задовільне – 18% (30%), незадовільне – 15% (35%), небезпечне – 12% (40%), критичне – 10% (60%).

Неоптимальна структура власного капіталу банківських установ, що проявляється в домінуванні в ній показника статутного капіталу, розмір якого в багатьох банків перевищує суму власного капіталу. Табл. 3 містить перелік банків-лідерів ринку з точки зору розміру регулятивного капіталу. Проте 6 установ з 14 при цьому демонструють суттєве перевищення розміру статутного капіталу відносно власного. Це означає, що нерозподілений прибуток (прибуток минулих років) цих установ є від'ємною величиною.

Натомість значно більш «здоровою» для банку є ситуація, коли нерозподілений прибуток є додатною величиною, при цьому банком сформовані значні резерви (що також є складовою власного капіталу), отже, значення показника частка статутного

капіталу в структурі власного капіталу є значно меншим за 100%. Табл. 4 містить перелік банків, що мають низькі та аномально високі значення даного показника станом на 01.01.2021 р.

Поширення у світі пандемії COVID-19 суттєво ускладнило операційну діяльність банківських установ, що змусило державу в особі НБУ та ВРУ послабити вимоги до банків щодо графіка нарощення капіталу. Зокрема, 25.03.2020 р. регулятор відтермінував формування банками буферів капіталу [12], а 13.05.2020 р. було пом'якшено вимоги до мінімального розміру статутного капіталу банків з 500 до 200 млн грн [3]. Ці заходи, незважаючи на їх повну адекватність напруженій на той час ситуації на банківському ринку, очевидно, потребують перегляду в середньостроковій перспективі. Отже, банківська система згодом має відновити планові завдання з нарощення капіталу, що є необхідною передумовою її подальшого успішного розвитку, зростання та модернізації.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження поточного стану, структури та динаміки основних складових капіталу банківської системи України дає можливість визначити ключові проблеми, пов'язані з процесом її капіталізації:

- ✦ незначний абсолютний розмір і незадовільна динаміка показників власного та регулятивного капіталу банківської системи України загалом;
- ✦ незбалансована структура статутного капіталу банківської системи за рахунок домінування в ній банків з державною участю;
- ✦ неоптимальна структура власного капіталу банківських установ, що проявляється в домінуванні в ній показника статутного капіталу, розмір якого у багатьох банків перевищує суму власного капіталу;
- ✦ поширення у світі пандемії COVID-19, що змусило державу в особі НБУ та ВРУ послабити вимоги до банків щодо графіка нарощення капіталу.

2. Рівень присутності в Україні банківського капіталу іноземного походження на тлі зростання част-

Таблиця 3

Банки-лідери з точки зору розміру регулятивного капіталу (більше 3 млрд грн станом на 01.01.2021 р.)

Банк	Регулятивний капітал, млн грн	Довідково:	
		Власний капітал, млн грн	Статутний капітал, млн грн
АТ КБ «ПриватБанк»	35 257	53 828	206 060
АТ «Ощадбанк»	18 132	21 986	49 473
АТ «Укрексімбанк»	15 050	10 004	45 570
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	10 474	12 892	6 155
АТ «Сбербанк»	9 242	9 402	24 065
АТ «Альфа-банк»	8 775	9 679	28 726
АТ «ОТП Банк»	8 619	9 572	6 186
АТ «ПУМБ»	8 590	9 710	4 781
АБ «Укргазбанк»	8 401	8 569	13 319
АТ «Укрсиббанк»	7 245	8 089	5 069
АТ «Креді Агріколь Банк»	6 220	6 101	1 223
АТ «Прокредит Банк»	3 708	3 788	1 572
АТ «ІНГ Банк Україна»	3 568	3 954	731
АБ «Південний»	3 007	3 144	1 640

Джерело: складено за даними НБУ.

Таблиця 4

Частка статутного капіталу в структурі власного капіталу станом на 01.01.2021 р.

Банк	Значення до 65%	Банк	Значення понад 100%
АТ «Сітібанк»	8%	ПАТ «Промінвестбанк»	1868%
АТ «ІНГ Банк Україна»	18%	АТ «БТА Банк»	586%
АТ «Креді Агріколь Банк»	20%	АТ «Укрексімбанк»	456%
АТ «Ідея Банк»	32%	АТ «Піреус Банк МКБ»	387%
АТ «Прокредит Банк»	41%	АТ КБ «ПриватБанк»	383%
АТ «СЕБ Корпоративний Банк»	47%	АТ «Місто Банк»	326%
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	48%	АТ «Банк Форвард»	315%
АТ «ПУМБ»	49%	АТ «Альфа-банк»	297%
АТ «Полтава-банк»	51%	АТ «Сбербанк»	256%
АБ «Південний»	52%	АТ «Банк Кредит Дніпро»	245%
АТ «Айбокс Банк»	54%	АТ «Ощадбанк»	225%
АТ «Таскомбанк»	56%	АБ «Укргазбанк»	155%
АТ «Правекс Бану»	57%	АТ «Універсал Банк»	142%
АТ «АБ «Радабанк»	59%	АТ «Український банк рекон- струкції та розвитку»	141%
АТ «КБ «Глобус»	59%	АТ «Юнекс Банк»	121%
АТ «Кредит Європа Банк»	60%	АТ «РВС Банк»	117%
АТ «А-Банк»	61%	АТ «Альпарі Банк»	112%
АТ «Мотор-Банк»	62%	АТ «Скай Банк»	104%
АТ «Укрсиббанк»	63%	АТ АКБ «Львів»	104%
АТ «Банк Альянс»	63%		
АТ «ОТП Банк»	65%		

Джерело: розраховано за даними НБУ.

ки державних банків останніми роками став нормалізуватись, досяг задовільного значення та прямує до оптимального рівня.

3. Ключовими напрямками рекапіталізації банківської системи України мають стати:

- ✦ поступове роздержавлення банківської системи шляхом продажу часток державних банків інституціональним інвесторам (як резидентам, так і нерезидентам) з метою зниження сукупної частки держави в банківській системі до оптимального рівня;
- ✦ заходи, спрямовані на зростання прибутковості банківської системи, з урахуванням того, що прибуток – ключове джерело швидкого нарощення капіталу;
- ✦ відновлення в середньостроковій перспективі планових завдань і графіка зростання капіталу банківської системи, що є необхідною передумовою її подальшого успішного розвитку, зростання та модернізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський О. І., Бариліук М. Р. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Scientific Light*. 2017. No. 7. P. 34–45. URL: http://www.sci-light.com/wp-content/uploads/2017/10/Scientific_Light_N7.pdf#page=34
2. Болгар Т. М. Доцільність присутності іноземного капіталу в банківській системі України // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 травня 2010 р.) : у 2-х т. Суми : УАБС НБУ, 2010. Т. 2. С. 34–36. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/59753/5/Bolhar.pdf>
3. Верховна Рада пом'якшила вимоги до мінімального капіталу банків з 500 до 200 млн грн // Національний банк України. 13.05.2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/verhovna-rada-pomyakshila-vimogi-dominalnogo-kapitalu-bankiv-z-500-do-200-mln-grn>
4. Вовчак О. Д., Дмитренко І. Б. Урахування ризику концентрації у рамках концепції внутрішньої процедури оцінки достатності капіталу банку: методологічний і прикладний аспекти. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2. С. 11–20. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219690](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219690)
5. Дзюблюк О., Владимир О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків. *Вісник НБУ*. 2014. № 5. С. 26–33. URL: <https://core.ac.uk/reader/201772610>
6. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). Київ, 2020. 21 с. URL: <https://www.oschadbank.ua/sites/default/files/files/documents-2020/SOB%20Strategy.pdf>
7. Коваленко В. В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків України. *Стратегічні пріоритети*. 2017. № 2. С. 73–80.
8. Лютий І. О., Шпигоцька Н. О. Роль власного капіталу комерційних банків у реалізації інвестиційного потенціалу банківської системи України. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2015. № 2. С. 24–29. DOI: [dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/4](https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/4)
9. Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. Макроекономічні аспекти оцінювання достатності капіталу банків в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 2. С. 4–16.
10. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : затв. Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
11. Науменкова С. В. Впровадження базельських вимог до капіталу банків в Україні // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України : зб. матер. наук.-практ. конференції (м. Київ, 28–29 вересня 2017 р.). Київ, 2017. С. 125–130.
12. Національний банк відтермінував формування банками буферів капіталу // Національний банк України. 25.03.2020. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-vidterminuvav-formuvannya-bankami-buferiv-kapitalu>
13. Примостка Л. А. Державний капітал в банківській системі України. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 2. С. 107–119. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30138/Prymostka.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
14. Роуз П. Банковский менеджмент: предоставление финансовых услуг / пер. с англ. М. : Дело Лтд, 1995. 743 с.
15. Шульга Н. П., Христенко М. Л. Методичні підходи до визначення ставки дисконтування капіталу банку // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин» (м. Умань, 20–21 травня 2010 р.). Умань, 2010. Ч. 2. С. 210–211.

REFERENCES

- Baranovskyi, O. I., and Baryliuk, M. R. "Intehralna otsinka rivnia finansovoi bezpeky komertsiihnoho banku" [Integral Assessment of the Financial Security of Commercial Bank]. *Scientific Light*, no. 7 (2017): 34-45. http://www.sci-light.com/wp-content/uploads/2017/10/Scientific_Light_N7.pdf#page=34
- Bolhar, T. M. "Dotsilnist prysutnosti inozemnoho kapitalu v bankivskii systemi Ukrainy" [The Expediency of the Presence of Foreign Capital in the Banking System of Ukraine]. *Mizhnarodna bankivska konkurentsii: teoriia i praktyka*, vol. 2 (2010): 34-36. <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/59753/5/Bolhar.pdf>
- Dziubliuk, O., and Vladymyr, O. "Inozemnyi kapital u bankivskii systemi Ukrainy: vplyv na rozvytok valiutnoho rynku ta diialnist bankiv" [Foreign Capital in the Banking System of Ukraine: An Impact on the Currency Market Development and Banks Activity]. *Visnyk NBU*, no. 5 (2014): 26-33. <https://core.ac.uk/reader/201772610>
- Kovalenko, V. V. "Dostatnist kapitalu u zabezpechenni stabilnoho rozvytku bankiv Ukrainy" [Capital Adequacy in Ensuring Stable Development of Ukrainian Banks]. *Stratehichni priorytety*, no. 2 (2017): 73-80.

[Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

Liutyi, I. O., and Shpyhotska, N. O. "Rol vlasnoho kapitalu komertsiinykh bankiv u realizatsii investytsiinoho potentsialu bankivskoi systemy Ukrainy" [The Role of the Commercial Banks' Capital in Realization of Investment Potential of Banking System of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya «Ekonomika»*, no. 2 (2015): 24-29. DOI: [dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/4](https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/4)

"Natsionalnyi bank vidterminuvav formuvannya bankamy buferiv kapitalu" [The National Bank Postponed the Formation of Capital Buffers by Banks]. Natsionalnyi bank Ukrainy. March 25, 2020. <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-vidterminuvav-formuvannya-bankami-buferiv-kapitalu>

Naumenkova, S. V. "Vprovadzhennia bazelskykh vymoh do kapitalu bankiv v Ukraini" [Introduction of Basel Capital Requirements for Banks in Ukraine]. *Svitovi tendentsii ta perspektyvy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy*. Kyiv, 2017. 125-130.

Naumenkova, S. V., Mishchenko, V. I., and Mishchenko, S. V. "Makroekonomichni aspekty otsiniuvannya dostatnosti kapitalu bankiv v Ukraini" [Macroeconomic Aspects of Banks Capital Adequacy Assessment in Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (2017): 4-16.

Prymostka, L. A. "Derzhavnyi kapital v bankivskii systemi Ukrainy" [State Capital in the Banking System of Ukraine]. *Finansy, oblik i audyt*, is. 2 (2014): 107-119. <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30138/Prymostka.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Rouz, P. *Bankovskiy menedzhment: predostavleniye finansovykh uslug* [Banking Management: Providing Financial Services]. Moscow: Delo Ltd, 1995.

Shulha, N. P., and Khrystenko, M. L. "Metodychni pidkhody do vyznachennia stavky dyskontuvannya kapitalu banku" [Methodical Approaches to Determining the Discount Rate of the Bank's Capital], part 2. *Aspekty stabilnoho rozvytku ekonomiky v umovakh rynkovykh vidnosyn*. Uman, 2010. 210-211.

"Verkhovna Rada pomiakshyla vymohy do minimalnoho kapitalu bankiv z 500 do 200 mln hrn" [The Verkhovna Rada Eased the Requirements for the Minimum Capital of Banks from UAH 500 to UAH 200 Million]. Natsionalnyi bank Ukrainy. May 13, 2020. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/verhovna-rada-pomyakshila-vimogi-do-minimalnogo-kapitalu-bankiv-z-500-do-200-mln-grn>

Vovchak, O. D., and Dmytrenko, I. B. "Urakhuvannya ryzyku kontsentratsii u ramkakh kontseptsii vnutrishnyoi protsedury otsinky dostatnosti kapitalu banku: metodolohichni i prykladnyi aspekty" [Risk of Concentration within the Framework of the Internal Capital Adequacy Assessment Process in a Bank: Methodological and Applied Methods]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*, no. 2 (2020): 11-20. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219690](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219690)

"Zasady stratehichnoho reformuvannya derzhavnoho bankivskoho sektoru (stratehichni pryntsypy)" [Principles of Strategic Reform of the Public Banking Sector (Strategic Principles)]. Kyiv, 2020. <https://www.oschadbank.ua/sites/default/files/files/documents-2020/SOB%20Strategy.pdf>

УДК 336.71

JEL: G21; G29; L86

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2021 АКИМЕНКО Н. В., МАМОНТЕНКО Н. С.

УДК 336.71

JEL: G21; G29; L86

Акименко Н. В., Мамонтенко Н. С. Банківська система в умовах цифрової економіки

Метою статті є аналіз діяльності вітчизняних банків в умовах цифрової економіки. У роботі доведено необхідність розгляду цифрової економіки як економіки, що ґрунтується на використанні цифрових даних і не обмежується лише сферою торгівлі. Відповідно до цього запропоновано розглядати процес цифровізації банківської сфери як процес переходу діяльності банків від традиційної форми до такої, що ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Процес цифровізації має як негативний, так і позитивний вплив на діяльність банків. Унаслідок нових технологій нівелювалася перевага банків, що ґрунтувалася на використанні дорогого системного програмного забезпечення для їх роботи в рамках процесу дезінтермедіації. За нових умов істотно вплинули на ринок великі глобальні або локальні технологічні гіганти, які, володіючи великою базою клієнтів, пропонують їм додатково фінансові послуги. Істотно впливають на ринок необанки, які, перенісши велику частину діяльності в онлайн, зумовили необхідність перегляду доцільності існування банківських відділень. Фінтех-компанії стали основними конкурентами банків, що пояснюється їх обізнаністю на ринку інновацій і великою гнучкістю. Водночас перспективною є співпраця між банками та фінтех-компаніями. У статті враховано вплив пандемії на ринок фінансових послуг і на діяльність усіх учасників, у тому числі банків. Істотне обмеження соціальних контактів зумовило перехід великої кількості послуг в онлайн, у тому числі банківських. Клієнти банків отримали поштовх для використання мобільних додатків. В умовах пандемії істотно змінилися критерії, які впливають на вибір банку. Зміну пріоритетів в бік більшого вибору дистанційних послуг, зручності їх отримання банківські установи повинні враховувати у своїй діяльності.

Ключові слова: банківська діяльність, цифрова економіка, цифровізація, фінансові послуги.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-333-338>

Бібл.: 8.

Акименко Наталя Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту організацій, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65009, Україна)

E-mail: akimenko.n.v.oridu@gmail.com

Мамонтенко Наталія Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту зовнішньої економічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: favorit_m@ukr.net